

TrygFonden

DANSK SVØMMEUNION

Nye veje til svømmeundervisning i skolen

Alle SKAL lære at SVØMME

Udvikling og evaluering

Udgiver: Dansk Svømmeunion og TrygFonden

Indhold udarbejdet af:

Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring,
University College Lillebælt og Syddansk Universitet

Lise Sohl Jeppesen
Lisbeth Runge Larsen
Stephan Junggren
Sofie Koch
Kurt Lüders
Thomas Skovgaard

Billedredaktion: Tobias Marling, Dansk Svømmeunion

Udgivet: 2018

ISBN: 978-87-93704-10-7

Oplag: 500

Fotos:

Michael Vienø, Tobias Nicolai, Henrik Majdal Kaarsholm og
Jesper Westley. Forsidefoto: Henrik Majdal Kaarsholm

© Dansk Svømmeunion og TrygFonden

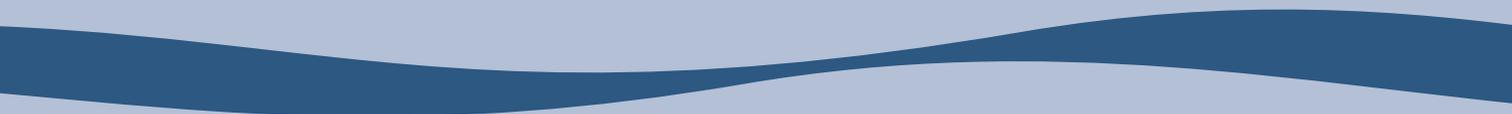

Vi skaber glæde og styrker trygheden der, hvor mennesker og vand mødes. Vi sætter fokus på vandkompetencer, så du kan redde dig selv og andre. Og vi hepper på alle Danmarks vandhunde - fra nybegynderne til dem, der jagter medaljer. Spring ud i det på respektforvand.dk

Nye veje til svømmeundervisning i skolen

ALLE SKAL LÆRE AT SVØMME

UDVIKLING OG EVALUERING

Ambitionen er at skabe et bedre grundlag for, at alle børn opnår basale svømmefærdigheder tidligt i livet.

INDHOLD

07	Forord	49	Partnerskaber om svømning
08	Alle skal lære at svømme Forstudier, udvikling og evaluering	54	Svømmeduelighed
10	Praksisudvikling, erfarings- og vidensopsamling	61	Elevernes oplevelse af læring
17	At lære børn at svømme	65	Temaer på tværs
21	De fem tilgange til svømmeundervisning	72	Alle skal lære at svømme Grundspørgsmål og kernebudskaber
23	Eksperimentarium	80	Projektets metoder
29	Multisvøm	84	Litteratur
34	Technosvøm	88	Noter
43	Åbent vand		

Omkring 2000 elever, 60 undervisere, 30 skoler og
10 svømmeklubber i 19 af landets kommuner har bidraget til
udviklings- og evalueringsdelen af Alle skal lære at svømme.

FORORD

Alle skal lære at svømme er igangsat af Dansk Svømmeunion og TrygFonden. Projektet strækker sig over en godt treårig periode fra 2015 til 2018.

Forsknings- og Innovationscenter for Idræt, Bevægelse og Læring (FIIBL) har fungeret som udviklings- og evalueringspartner.

Et centralt projektmål er at udvikle ny viden, der kan understøtte landets kommuner og grundskoler¹ i at levere endnu bedre indsatser knyttet til svømmeundervisningen, gerne så tidligt i det samlede skoleforløb som muligt. Den langsigtede ambition er, at Alle skal lære at svømme bidrager til at øge andelen af børn og unge, der opfylder den nordiske definition på svømmeuduelighed, der i sin korte form lyder: At kunne svømme 200 meter uden brug af hjælpemidler.

Udviklings- og evalueringsaktiviteterne knyttet til Alle skal lære at svømme er forløbet som en åben proces med indlagte justeringer af undersøgelsesdesign og -produkter. Der har kontinuerligt været afprøvet og justeret undervisningsforløb på forskellige klassetrin og med varierede didaktiske tilgange. I de sammenhænge er der indsamlet en stor mængde empirisk materiale. Den løbende dialog med engagerede undervi-

sere og ledere samt indsamlede erfaringer i forbindelse med fx rekruttering af kommuner og skoler, besøg hos involverede klasser og interview med udvalgte elever, har i alle henseender stået centralt.

I alt har omkring 2000 elever, 60 undervisere, 30 skoler og 10 svømmeklubber fra 19 af landets kommuner bidraget til udviklings- og evalueringsdelen af Alle skal lære at svømme.

I denne rapport præsenteres der kernefund og resultater fra det samlede udviklings- og evalueringsprojekt. I tilhørende delrapporter kan der bl.a. læses mere om bestemte svømmeundervisningstilgange, der er undersøgt nærmere.

Ambitionen er, at rapporten kan fungere som oplæg og inspiration til udvikling af grundskolernes svømmeundervisning. Resultaterne fra evalueringen sigter mod at være relevante og brugbare for de undervisere, som står med det daglige ansvar for at gennemføre og nytænke skolens svømmeundervisning. Der skal lyde en stor tak til alle projektdeltagere.

God læselyst.

ALLE SKAL LÆRE AT SVØMME

FORSTUDIER, UDVIKLING OG EVALUERING

Ambitionen bag Dansk Svømmeunions og TrygFondens projekt Alle skal lære at svømme, er at skabe et bedre grundlag for, at alle danske børn opnår basale svømmefærdigheder så tidligt som muligt. Alle skal lære at svømme består af en række indsatser bl.a. websitet www.allesvømmer.dk, aktiviteter og materialer til svømmeundervisning i grundskolen, småbørns-forældrematerialet "Leg med Blop" og en række informations- og opmærksomhedskampagner fx i forbindelse med Europamesterskabet i kortbanesvømning i København i december 2017 og folkemøder på Bornholm.

Der også knyttet en række udviklings- og evalueringsaktiviteter til Alle skal lære at svømme. Det er de dele af det samlede projekt, som her er i fokus. I den forbindelse anvendes forkortelsen ASLAS som henvisning til Alle skal lære at svømme - primært som initialord for projektets udviklings- og evalueringsaktiviteter.

DANSKE BØRNS SVØMMEUELIGHED

Baggrunden for at gennemføre projektet er bl.a. de spørgeskemaundersøgelser af danskernes svømmeuegelighed som Dansk Svømmeunion og TrygFonden står bag. Undersøgelsen fra 2014 viste, at halvdelen af børn i alderen 7-14 år enten ikke kan svømme eller må betegnes som usikre svømmere. Det tal har

stort set ikke rykket sig frem til den seneste undersøgelse fra 2017, hvor hver andet barn fortsat må betegnes som ikke-svømmeduelig eller ret så usikker svømmer. Når der ses nærmere på udviklingen fra 2014 til 2017 fremgår det, at udviklingen i antal børn og unge, der markerer, at de ikke får tilbudt svømmeundervisning i skolen, desværre også næsten er uændret. Omkring 1 ud af 4 får således ikke mulighed for at tilegne sig grundlæggende svømmefærdigheder i skoleregi. (YouGov, 2014 og 2017)

FORSTUDIER

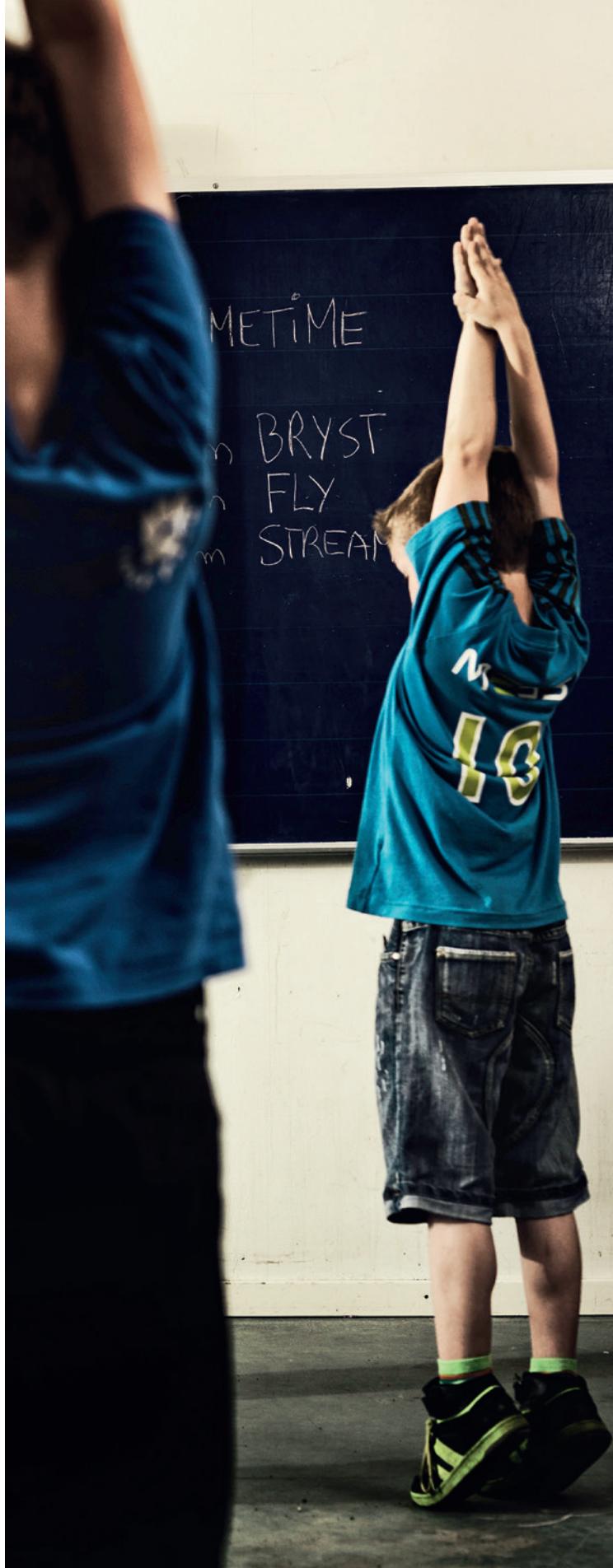
Som grundlag for det videre udviklings- og evalueringsforløb blev der indledningsvist gennemført to forstudier, der:

- sammenfattede den aktuelt bedste viden om, hvordan og i hvilken alder børn mest effektivt lærer at svømme
- belyste muligheder og udfordringer i skolesvømningen i udvalgte danske kommuner

Resultaterne fra det første forstudie munder ud i en angivelse af, at en brugbar alder for at tilegne sig basale svømmefærdigheder ligger i aldersspændet 6-11 år, hvilket i Danmark svarer til skolebørn på cirka 0.-5. klassetrin. Der peges dog ikke på en decideret 'bed-

ste alder' for at lære at svømme (i denne rapport kan der læses videre om netop det punkt i afsnittet *At lære børn at svømme*). Samme studie peger på, at undervisningen med fordel kan tage udgangspunkt i crawl og rygcrawl samt en alsidig og funktionel tilgang til svømme- og vandaktiviteter (Lüders, Dalsgaard, Knudsen, Holm & Skovgaard, 2015).

Resultaterne fra det andet forstudie, der trækker på viden fra 19 af landets kommuner, antyder, at svømmeundervisning i Danmark typisk er placeret på 4. eller 5. klassetrin - altså i den sene ende af aldersspændet nævnt ovenfor. Nogle skoler og kommuner er i øvrigt udfordret på ressourcer i form af et begrænset antal svømmelærere samt manglende økonomiske midler til at betale for halleje og transport af elever til og fra svømmehallen (Dalsgaard, Lüders, Knudsen, Holm & Skovgaard, 2015).

PRAKSISUDVIKLING, ERFARINGS- OG VIDENSOPSAMLING

I løbet af projektperioden er der gennemført en række forløb med forskellige svømmeundervisningstilgange.

I skoleåret 2015/16 blev ni forskellige tilgange afprøvet henover i alt 17 skolesvømmningsforløb på forskellige klassetrin, med varierende lektionsantal og mængde vandtid samt afviklet i henholdsvis svømmehal og åbent vand.

I skoleåret 2016/17 dannede erfaringerne fra det første år baggrund for udvikling af fem svømmeundervisningstilgange (jf. figur 1), der bl.a. har haft sigte på at levere ny viden til centrale evalueringsspørgsmål som:

- Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater på de mindre klassetrin (0.-3. klasse)?
- Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater i åbent vand?
- Kan skolesvømmeundervisning gennemføres med relevante resultater via komprimerede forløb (flere ugentlige lektioner i forløb af 1-6 ugers varighed)?

Ved relevante resultater forstås en række projektvirkninger som fx stigning i antallet af svømmeduelige elever, tegn på variation i undervisningen eller elevers oplevelse af læring i forbindelse med svømning.

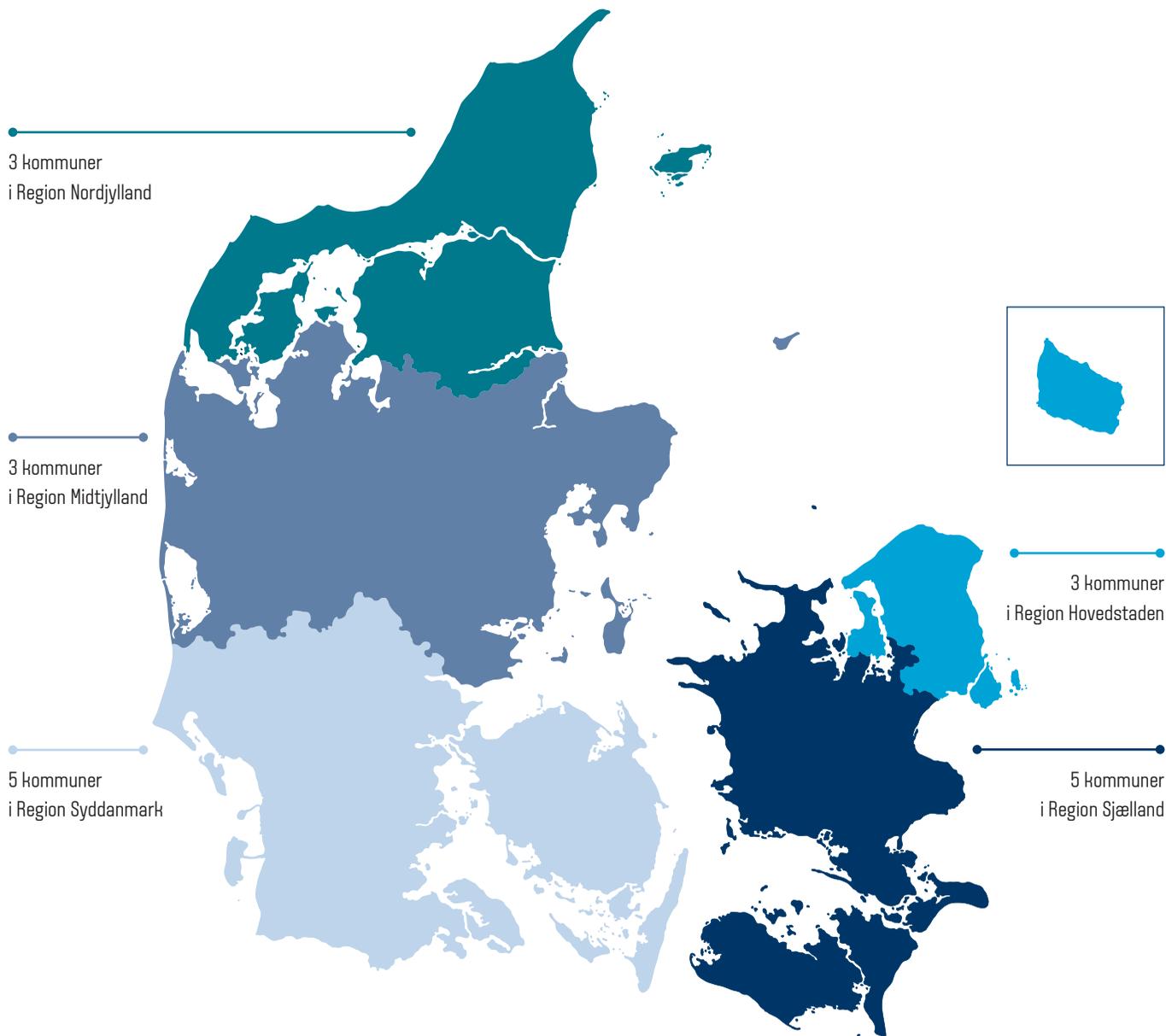
Kvalificering og konkretisering af først de ni og senere de fem svømmeundervisningstilgange er foregået i dialog med involverede skoler, klasser, svømmeklubber, undervisere mfl. Derudover har centrale resultater og fokuspunkter fra de to forstudier og faglige workshops afholdt med en række aktører (svømmeundervisere, trænere, skoleledere, forskere mfl.) inden for skole- og svømmeområdet, bidraget til processen.

Yderligere grunde til at kredse ind på de fem tilgange anført i figur 1 er, at de på forskellig vis rummer muligheder for at fokusere særligt på grundfærdigheder på en motiverende måde (*Eksperimentarium*), benytter et bredt syn på svømmeduelighed og tilegnelsen af svømmetekniske færdigheder (*Multisvøm*), anvender teknologi som et konkret undervisningsgreb (*Technosvøm*), og at de sætter fokus på potentialer i og udfordringer ved alternative modeller til organisering og udvikling af skolesvømning (*Åbent vand* og *Partnerskaber om svømning*).

I første del af skoleåret 2017/18 er der arbejdet videre med to af de fem tilgange til svømmeundervisning (*Multisvøm* og *Eksperimentarium*). Dels for at udarbejde supplerende inspirationsmateriale til *Eksperimentarium* og *Multisvøm* på baggrund af tæt dialog med udvalgte svømmeundervisere. Dels for endnu mere præcist at undersøge udbyttet af komprimerede un-

FIGUR 3. Antal kommuner med et eller flere projektsteder fordelt på regioner.

dervisningsforløb, samt virkninger af at rykke svømmeundervisningen til tidlige klassetrin – under anvendelse af *Multisvøm* eller *Eksperimentarium*.

Det samlede udviklings- og evalueringsforløb formidles i en serie med i alt 10 rapporter (jf. figur 2).

Projektet er gennemført via en åben udviklings- og evalueringsproces for at kunne honorere ambitionen om at:

- opbygge praksisnær viden om og erfaring med udvalgte svømmetilgange og organisationsformer
- formidle projektviden og anden relevant viden til, med og i praksis - for på den vis at understøtte skolesvømmningsområdet.

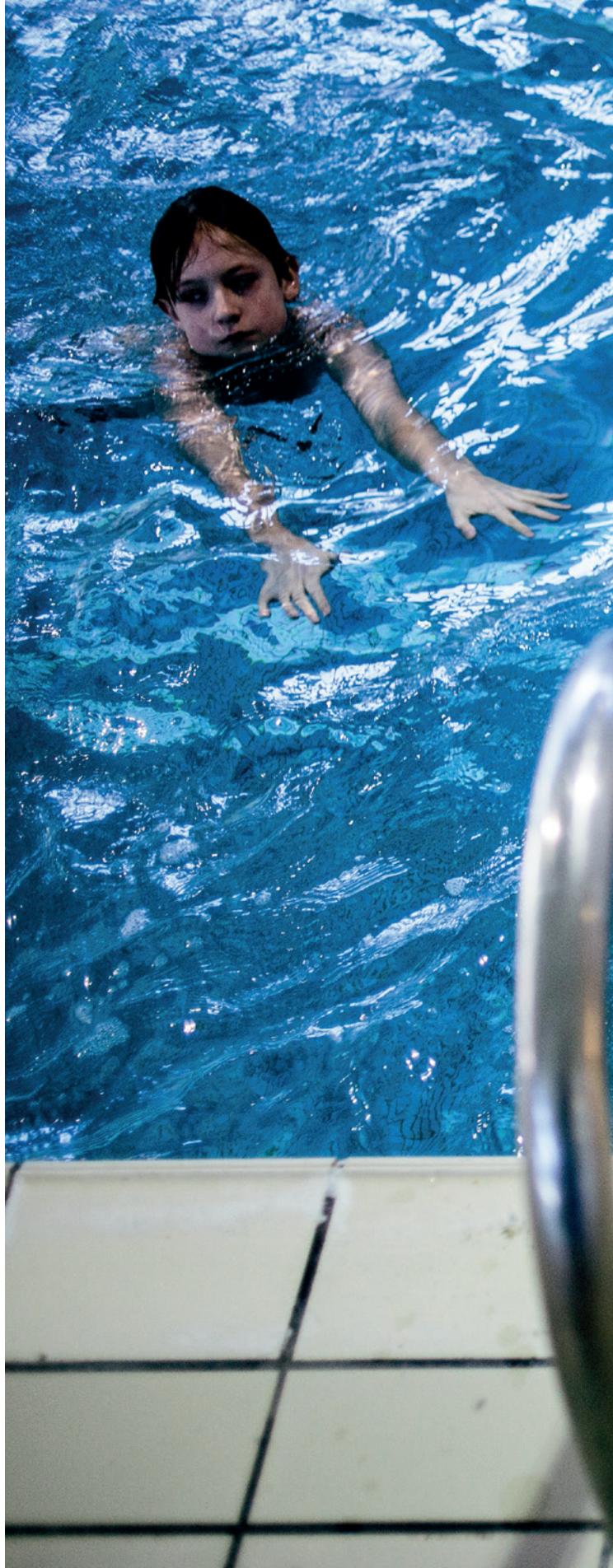
DELTAGERE I PROJEKTET

Udviklings- og evalueringsdelen, ASLAS, har involveret omkring 2000 elever på 0.-6. klassetrin, 60 undervisere, 30 skoler og 10 svømmeklubber i 19 af landets kommuner. For at sikre så stor variation som muligt, er projektstederne udvalgt med afsæt i følgende kriterier:

- Skoler fra minimum to kommuner i hver region
- Skoler i små og store kommuner
- Skoler fra kystnære kommuner og kommuner uden offentlig svømmehal (jf. figur 3)

UNDERSØGELSESMETODER OG DATAINDSAMLING

Ambitionen i ASLAS er at levere kvalificerede bud på praksisnær og systematisk viden om, hvordan svømning og vandaktiviteter kan fastholdes og styrkes som en del af grundskolens idrætsundervisning. Det har ført til involvering af en række respondent- og deltagergrupper samt triangulering af flere metodiske tilgange, som fx undervisningsobservation, individuelle- og gruppeinterviews, spørgeskemaundersøgelser samt test af svømmefærdigheder. Der kan læses mere om dataindsamlingsmetoder i afsnittet *Projektets metoder*, ligesom rapportseriens øvrige udgivelser indeholder yderligere gennemgange af bestemte undersøgelsesmetoder og dataindsamlings teknikker.

Ambitionen har været at opbygge praksisnær viden om udvalgte svømmetilgange og organisationsformer.

AT LÆRE BØRN AT SVØMME

I både forskningslitteratur, lærebøger og mere debatterende fagindlæg kan der findes en række bud på, hvordan børn og unge bliver bedre svømmere og i det hele taget mere kompetente i forhold til vandaktiviteter. I det første forstudie til ASLAS blev der primært taget fat i to spørgsmål:

- Er der bestemte stilarter, som det er mest effektivt at begynde med, når børn skal lære at svømme?
- Hvilken alder er optimal, når det handler om at lære børn at svømme?

Op igennem 1970'erne blev der i flere lande taget til løb til systematiske undersøgelser af netop de to spørgsmål. Det til trods er der blot et begrænset antal empiriske studier at trække på. Det er også sådan, at diverse undersøgelser og udgivelser typisk tager afsæt i bestemte landes/områdets traditioner og indarbejdede modeller for svømmeundervisning. De er som ofte fævet af de helt lokale forhold undervisningen afvikles under. For så vidt angår skolesvømning, er det en særskilt udfordring, at en større del af de nyere værker omhandler klubsvømning og kun i mindre grad er direkte orienteret mod grundskolen som arena for svømmeundervisning (Lüders mfl., 2015).

Med det in mente byder de næste sider på overordnede svar i relation til de to spørgsmål.

LITTERATUR OM VALG AF FØRSTE STILART NÅR BØRN SKAL LÆRE AT SVØMME

I en efterhånden ældre tysk undervisningsbog om svømning for begyndere anfører forfatterne, Wilke & Daniel (1996), at diskussionen af, hvilken stilart børn og unge skal begynde med, må vurderes i forhold til, hvad der er målet med den konkrete svømmeundervisning, deltagernes forudsætninger og ikke mindst de rammer undervisningen foregår under. Som nogle af de vigtigste mål med svømmeundervisningen fremhæves, at børn og unge skal overvinde eventuel frygt for vand, og opleve glæde ved at være i vandet, inden den målrettede indlæring og træning af stilarter igangsættes. Wilke og Daniel (1996) taler for, at børn så at sige møder og får styr på vandet gennem varierede funktionelle dykke-, flyde-, glide-, bevægelses- og vejrtrækningsøvelser kombineret med forskellige former for legeaktiviteter. Herigennem kan de tilegne sig kropslige oplevelser og erfaringer med de kræfter kroppen påvirkes af under ophold og bevægelse i vand (fx svæve/flyde versus synke, og vandets modstandsgivende kræfter under bevægelse fremad i vandet). Det understreges, at den første stilart børn lærer, bør være et kompromis mellem en stilart, der er let at tilegne sig, giver hurtige fremskridt, bidrager til en oplevelse af mestring, der er motiverende, og som har ligheder med de andre stilarter, børnene senere forventes at stifte bekendtskab med.

DE FEM TILGANGE TIL SVØMMEUNDERVISNING

På baggrund af projektets forstudier og dialog med undervisere, forskere og andre praksiseksperter blev der fra skoleåret 2016/17 sat ekstra fokus på fem udvalgte tilgange til grundskolernes svømmeundervisning (jf. figur 1):

- Eksperimentarium
- Multisvøm
- Technosvøm
- Åbent vand
- Partnerskaber om svømning

Der stilles nu skarpt på erfaringerne med at udvikle og afprøve de fem tilgange særligt med det formål at inspirere til diskussion og praksisnær videreudvikling af grundskolens svømmeundervisning. Der kan læses mere om hver af de fem tilgange i andre delrapporter (jf. figur 2). Nogle af de gennemførte svømmeforløb har kombineret flere tilgange fx *Åbent vand* og *Partnerskaber om svømning*.

I de følgende afsnit anlægges der to overordnede perspektiver. For det første sættes der fokus på underviserne og deres pædagogiske og didaktiske overvejelser i forbindelse med planlægning, organisering og gennemførelse af svømmeundervisning, herunder gennemførelse af undervisning, elev-underviser relationer mm. For det andet sættes der fokus på elevernes motivation, engagement og tilfredshed med den svømmeundervisning de har været en del af. I den forbindelse trækkes der særligt på de mængder af empiri, der er indsamlet via observationer af undervisning, interviews med elever, skole- og svømmeklubledere og undervisere samt oplysninger om blandt andet lektionsplaner (der kan læses mere om diverse datakilder, metoder til indsamling af empiri og mængden heraf i *Projektets metoder*).

